

7. The sense or faculty by which certain qualities of bodies are perceived through the instrumentally of the olfactory nerves.

8. The quality of any thing or substance. [6, p. 457]

The most popular of these is the following: "*Smell is the characteristic of something that can be recognized or noticed using the nose*" proposed by the *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*.

The study of the semantic structure and features of the compatibility and functioning of the members of each of the synonymous subgroups considered above in dictionaries and texts helps to determine the cognitive features of this category, as well as to establish its differential features. The same trend can be traced in the analysis of adjectives, which can refer to several groups at the same time. This is due to the blurring of boundaries between the groups proposed above. So, for example, natural smells, smells of food and drinks can be obtained using chemical reactions and, as a result, belong to the group of chemical smells, however, it is impossible to determine this with the unprofessional eye. Groups of natural smells and smells that characterize food can also have several of the same lexical units.

The most definite group of adjectives can be considered those units that define smells of a general nature, which do not have an exact set of organic or inorganic components and, accordingly, cannot be attributed to several groups at the same time.

As for the verbs that serve to convey the category of smell in speech, they are mostly formed from nouns expressing this category.

References:

1. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. (2008). Cambridge, UK: Cambridge University Press. pp. 1380.
2. Givon, T. (2000). Notes on the Semantic Structure of English. *Language*, 4, Vol. 4. N.Y. P. 816-837.
3. Jackendoff, R. (2004). *Patterns in the Mind. Language and Human*. N. Y. 246 p.
4. Meriam-Webster Dictionary. (2008). Springfield, Massachusetts: Merriam-Webster. pp.780.
5. Taylor, J. R. (2007). *Linguistic Categorization. Prototypes in Linguistic Theory*. Oxford. 432 p.
6. Webster's Dictionary and Multilingual Thesaurus. (2009). Springfield, Massachusetts: Merriam-Webster. pp.1036.

СУРЯДНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ У ВИШІВСЬКОМУ КУРСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ТРАДИЦІЇ Й НОВАТОРСТВО

Комлик Н. Ю.

викладач кафедри романо-германської філології,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна

Вузи ХХІ століття постали перед докорінною зміною траєкторії підготовки здобувачів освіти, що зумовлено кардинальними змінами світогляду людства, глобалізаційними та інтеграційними процесами в суспільстві. Для українських закладів вищої освіти така пертурбація є особливо важливою, оскільки тривалий час Україна не мала власної державності, а всі рівні освіти були просякнуті тоталітарною радянською ідеологією. За 30 років незалежності країна перейшла від етапу виживання до етапу розвитку з орієнтацією на європейські стандарти в усіх сферах життя, зокрема це стосується й освітньої ланки. Сьогодні українські вузи адаптуються до процесів інтернаціоналізації та глобалізації не лише як до суспільних всеохоплюючих явищ, а і як до рушіїв освітнього процесу. Інтернаціоналізація «створює вільний процес обміну викладачами та студентами з різних країн світу, а також створює єдині спеціальні навчальні програми» [3, 51], аспект глобалізації ж – це «процес конвергенції принципових засад освітньої політики національних держав у цілому ряді параметрів, передусім таких, як цілі та стратегії розвитку освіти, зміст освіти, способи та критерії оцінки ефективності освітніх систем тощо» [8, 136]. Така модернізація спричинює перегляд доктрин викладання усіх без винятку навчальних курсів вищої школи, зокрема й предмету «Сучасна українська мова», який є одним із основних на філологічних факультетах.

Метою нашої розвідки є окреслити основні зміни у вивченні синтаксису сурядного словосполучення у вищій школі під впливом глобальних модернізаційних процесів освіти.

Розділ «Синтаксис» посідає провідне місце в курсі «Сучасна українська мова», оскільки, з одного боку, саме синтаксичний рівень мови забезпечує реалізацію одиниць інших її рівнів, а з іншого – «служить основою для розвитку зв'язного та писемного мовлення» [7, 128]. Завдяки глобалізаційним процесам синтаксичні одиниці вивчають не лише з точки зору логіко-граматичного підходу, який був панівним у минулому столітті й фокусувався переважно на зовнішній формі

синтаксем, а й з позицій функціонально-стилістичного, семантичного та комунікативного. Особливо важливим є останній, адже цей підхід дозволяє розглядати одиниці мови не абстрактно, ізольовано, а як компоненти живої комунікації. Дослідженню синтаксичного рівня мови саме з такого ракурсу присвячено наукові праці мовознавців: В. Бабайцевої, В. Белошапкової, І. Вихованця, А. Загнітка, Г. Золотової, П. Дудика, О. Мельничука, Д. Овсянико-Куликовського, М. Степаненка, Н. Шведової, Л. Шевченко та ін. Як зауважує В. Сидоренко, «оволодіння синтаксичним рівнем мовної системи відбивається на якості комунікативних умінь і навичок та безпосередньо впливає на формування національно-мовної особистості в умовах неперервної мовної освіти» [9, 7]. Найчастіше комунікативний підхід застосовують до аналізу головної синтаксичної одиниці – речення. Однак вивчення синтаксису починається з його елементарної синтаксеми, якою узвичаєно називати словосполучення. Якраз інноваційні процеси в науці та освіті диктують вимогу переглянути традиційні погляди щодо вивчення цієї одиниці у вузі, а потім і в установах загальної освіти. Тривалий час словосполучення у закладах вищої освіти розглядали з позицій концепції В. Виноградова. Мовознавець був переконаний, що словосполучення «складається не менше, ніж з двох повнозначних слів, організується за законами й правилами поєднання слів та їхніх форм, які характерні даних мові, і виражає єдине, хоч і складне, розчленоване поняття» [4, с. 10]. В основі словосполучення лежить тільки підрядний зв'язок. Сьогодні, однак, є багато ґрунтовних праць, у яких мовознавці аргументують доцільність виділення сурядних словосполучень. Інтеграційні процеси в науці, зокрібно й у мовознавстві, дають змогу вітчизняним лінгвістам апелювати до праць зарубіжних мовознавців А. Фрея, Е. Крейзінга, Л. Блумфільда та інших, у яких знаходимо аналіз даних словосполучень. Тому розглядати ці синтаксичні одиниці потрібно вже не одновекторно, а різносторонньо, для повного осягнення їхньої природи. Сьогодні вже акцент у вищих закладах освіти роблять на тому, що панівним у сучасній синтаксичній теорії є такий поділ словосполучень за формою синтаксичного зв'язку на підрядні та сурядні [3, с. 56]. Проте в працях прибічників сурядних словосполучень знаходимо й багато дискусійних питань. Насамперед це стосується ознак сурядних словосполучень та їхньої класифікації. Уже своєрідною традицією стало говорити про такі параметри словосполучень цього типу: двокомпонентність, рідше багатоконпонентність структури, засіб зв'язку – сурядні сполучники, рівноправність та однотипність складників, номінативна функція, відсутність предикативності, поділ на

відкриті й закриті типи, в складі яких можуть існувати єднальні, розділові чи протиставні, градаційні й приєднувальні відношення відповідно (В. Бабайцева, І. Вихованець, П. Дудик) [1; 5; 6]. Сучасна наука розвивається настільки швидко, що не встигли ці синтаксичні одиниці утвердити свій статус словосполучення, як нагальною потребою також є перегляд й самої концепції про їхню природу й специфічні ознаки.

Варто виділити ті нові грані, які сучасний стан розвитку суспільства й науки дозволяє побачити в сурядних словосполученнях, і про які важливо говорити у вузівському курсі української мови: 1) сурядний зв'язок між компонентами може бути сполучниковий (*кити й дельфіни, сонячно, але холодно, радість або сум*), безсполучниковий (*багатство, благополуччя*), змішаний (*волошки, мальви й соняшники*) та ускладнений внутрішньою підрядністю (Він був *овіяний журбою та тужив* за коханою); 2) оскільки словосполучення є компонентом речення, то, хоч вони й позбавлені самостійного інтонаційного малюнка, частково репрезентують інтонацію самого речення, до якого входять; 3) виконують номінативну функцію комунікативної природи, адже функціонують у складі речення, що належить до основних комунікативних одиниць, сурядні словосполучення є одиничними засобами творення реченнєвої комунікативності; 4) на формально-граматичному рівні мають власну парадигму моделей; 5) для них характерна потенційна предикативність, оскільки в мові знаходимо звороти *і сміх і зріх, ні пуху ні пера*, які в окремих ситуаціях виконують функцію самостійних фраз, що прирівнюються до речення; 6) можливою є не лише гомогенність, а й гетерогенність компонентів (*Дівчина йшла радісна, з букетом у руках*), категоричне заперечення чого знаходимо в працях багатьох прибічників сурядних словосполучень; 7) на формально-граматичному рівні доцільність поділу на сурядні словосполучення розширює рядів, оскільки саме цей тип словосполучень перебуває в тісному взаємозв'язку з такою синтаксичною категорією, як синтаксичний ряд.

Жива комунікація підтверджує той факт, що словосполучення, зокрібно й сурядні, є не ізольованими від спілкування одиницями, що повністю суперечить традиційній концепції про словосполучення. У деяких випадках людина мислить і виражає свої думки підрядними та сурядними словосполученнями. Прикладом цього є опанування іноземною мовою, адже на початкових етапах відбувається процес засвоєння особливостей сполучуваності слів певної мови та практика їхнього застосування. Людина, яка потрапляє в іншомовне середовище без достатнього знання мови, часто буде спілкуватися словосполучен-

нями чи окремими навіть словами. Якщо, наприклад, їй потрібні якісь речі в супермаркеті, то вона, володіючи певним словниковим запасом, без знання законів побудови речень, для порозуміння з продавцем користуватиметься словосполученнями.

Отже, вивчення сурядних словосполучень у вузівському курсі філологічних спеціальностей повинно здійснюватися на нових засадах, що диктує сьогодення з його масштабними процесами глобалізації, інтернаціоналізації, які мають істотний вплив на розвиток кожної галузі науки й методики викладання дисциплін у закладах вищої освіти.

Література:

1. Бабайцева В. В. Избранное. 2005 – 2010: Сборник научных и научно-методических статей / под ред. д-ра филолог. наук. проф. К. Э. Штайн. М – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2010. 400с.
2. Бабій І., Свистун Н. Теоретико-методичні засади навчання синтаксису і пунктуації української мови у вищій школі в контексті сучасних європейських орієнтирів. *Підготовка вчителя-філолога у педагогічному вищому навчальному закладі: монографія* / за ред. В. Мельничайка, Л. Струганець. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. С. 51 – 75.
3. Бурачек, І. В., Кравчук, К. М. (2017). Глобалізація вищої освіти та її наслідки для України. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*. 2017. № 3 (81). С. 50 – 53.
4. Виноградов В. В. Вопросы синтаксиса современного русского языка/ под. ред. акад. В. В. Виноградова. М.: Учпедгиз, 1950. 410 с.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови Синтаксис: підручник. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
6. Дудик П. С. Словосполучення в українській літературній мові. К., 1998. 132 с.
7. Мельничайко В. Я. Удосконалення змісту і методів навчання української мови / В. Я. Мельничайко, М. І. Пентилок, Л. П. Рожило. К.: Радянська школа, 1982. 216 с.
8. Сбрусва А. А. Глобалізація освіти. *Енциклопедія освіти* / за ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 136 – 137.
9. Сидоренко В. Формування синтаксичної й пунктуаційної компетентностей учнів 8 – 9 класів засобами технології кооперативного навчання. *Українська мова і література в школі*. 2015. № 2. С. 7–14.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО СВІТОГЛЯДУ ФІЛОЛОГА: ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СЕМІОТИЧНО-УСКЛАДНЕНИХ ТЕКСТІВ

Кононець Ю. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця,
Київський національний лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

На сучасному етапі глобалізації та пост-глобалізації випускники вищих навчальних закладів мусять бути спроможними інтерпретувати інформацію, яка надходить з різних джерел. Така інформація створює вербально-візуальну та аудіо-візуальну єдності, де потрібно кодувати приховані смисли, виражені вебально або візуально. Актуальність цього питання зумовлена семіотично-ускладненими текстами, які ми називаємо полікодовими, креолізованими або гібридними. Поняття полікодовості або креолізації тісно пов'язані з викликами сьогодення, оскільки світ стає гібридним, текстові форми набувають гібридизації за рахунок прихованих смислів, які необхідно розкодувати на вербальному і візуальному рівнях.

Полікодовий або креолізований текст подається як особливий різновид тексту, «фактура якого складається з двох негомогенних частин: вербальної та не вербальної, які належать до інших знакових систем, аніж сама мова» [1, с. 180]. Зміст креолізованого тексту, на думку дослідників, які працюють з цим терміном, кодується в різних знаках – вербальних і образотворчих, при цьому створюється особливий лінгво-візуальний феномен, в якому «вербальний і образотворчий компонент створюють одне візуальне, структурне, змістовне і функціональне ціле, яке забезпечує його комплексний, прагматичний вплив на адресата» [2, с. 73]. Є.С. Анісімова досліджує креолізований текст з точки зору взаємодії вербальних і паралінгвістичних засобів в письмовій комунікації. При цьому, слід зазначити, що в даному аспекті ця проблема досліджується і в семіотиці, теорії масових комунікацій, психолінгвістиці.

Це означає, що полікодовий аналізується авторами як комплексна взаємодія лінгвістичної і нелінгвістичної семіотичної систем. В лінгвістичній системі виокремлюють візуальну і вербальну складові. Нелінгвістичну семіотичну систему утворюють візуальні знаки – ілюстрації,